

Arviointikertomus 2018

KEMIN KAUPUNKI
TARKASTUSLAUTAKUNTA

Sisällys

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	2
1.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano 2017–2021 (1.6.2017 alkaen)	2
1.2 Tilintarkastus ja tarkastuslautakunnan toiminta.....	3
2. VUODEN 2017 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KESKEISTEN ASIOIDEN JÄLKISEURANTA	4
3. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUIJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	6
3.1 Kemin kaupungin tuloksen muodostuminen	6
3.2. Kemin kaupunkistrategia	7
3.3 Tarkastuslautakunnan arvioinnin työohjelma vuodelle 2018 (2019).....	7
3.4. Tarkastuslautakunnan arvioinnin työohjelman mukaisten kuulemisten havainnot	10
3.4.1 Koulu ja varhaiskasvatus: Anu-Liisa Kosonen ja Kaisa Rauvala (19.9.2018)	10
3.4.2 Koulun toiminnan esittely ja koulutuslautakunnan puheenjohtajan kuuleminen: Hepolan koulun rehtori Pia Hulkkonen ja Pertti Henttinen (24.10.2018)	12
3.4.3 Talousarvio ja tilintarkastajan raportti: Tero Nissinen, Allan Mikkola ja Heidi Heikkinen (12.12.2018)	12
3.4.4 Syrjäytymistä ehkäisevän toiminnan ja varhaisen puuttumisen järjestäminen: Arto Alajärvi, Nina Matinlassi, Johanna Pesälä ja Petra Hyvärinen (16.1.2019).....	13
3.4.5 Kemin Satama Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen: Jaakko Rantsi (18.1.2019)	15
3.4.6 Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön kuuleminen: Teija Filpus ja Esa Seretin (20.2.2019)	15
3.4.7 Konserni- ja suunnittelujaoston jäsenten kuuleminen (14.3.2019)	16
3.4.8 Lukion rehtorin kuuleminen: Pekka Mäkelä (20.3.2019)	17
3.4.9 Tilinpäätöksen esittely ja tilintarkastajanraportti: Tero Nissinen, Allan Mikkola ja Heidi Heikkinen (17.4.2019)	18
4. KESKEISIMMÄT HAVAINNOT	19
5. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	21
6. ALLEKIRJOITUKSET	22

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA

Valtuuston valtuustokaudelleen valitseman tarkastuslautakunnan tehtävät on säädetty kuntalaissa (§121). Tarkastuslautakunta antaa kaupunginvaltuustolle arviointikertomuksen siitä, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen. Samassa yhteydessä tarkastuslautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja mahdollisen toimenpideohjelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Suomessa pidettiin kuntavaalit huhtikuussa 2017 ja uusi valtuusto ja tarkastuslautakunta aloittivat toimintansa 1.6.2017. Uuden kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös ylläpitää sidonnaisuusrekisteriä.

1.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano 2017–2021 (1.6.2017 alkaen)

VARSINAINEN JÄSEN	VARAJÄSEN
Kotkansalo Jaana, puheenjohtaja	Alatalo Ulla
Virtala Aili, varapuheenjohtaja	Tervahauta Marja-Leena
Hanhisuanto Kari	Moilanen Laura
Kumpumäki Veikko	Mäläskä Ari
Viitanen Matti	Kittilä Petri
Liiten Kaisu	Kelhä Marjaliisa
Liuski Merja	Peltonen Kimmo
Puro Juha	Pudas Markku
Pyykkö Aki	Halttunen Jukka
Anttila Mikko	Heinonen Elina

Tarkastuslautakunnan esittelijöinä ovat toimineet tarkastuslautakunnan puheenjohtaja sekä kaupunginlakimies Santeri Lindholm ja sihteerinä hallintosihteerä Sanna Kotajärvi.

Tarkastuslautakunta seuraa kunnan toimielinten ja johtavien viranhaltijoiden toimintaa. Lautakunta sopii keskinäisellä työnjaolla eri toimielinten hallinnon seuraamisesta sekä kerää tietoja palvelutoiminnan toimivuudesta ja tavoitteiden toteutumisen tilanteesta. Salassa pidettävän aineiston käytettäväksi saamisesta lautakunta päättää erikseen.

Lautakunnan jäsenten hallinnon seurantavastuu on seuraava:

LAUTAKUNTA	TARKASTUSLAUTAKUNNAN JÄSEN
Kaupunginhallitus ja -valtuusto	Kaikki jäsenet
Konserni- ja suunnittelujaosto	Matti Viitanen
Sosiaali- ja terveystalokunta	Mikko Anttila, Kaisu Liiten
Koulutuslautakunta	Veikko Kumpumäki, Merja Liuski
Tekninen lautakunta	Aili Virtala, Juha Puro
Kulttuurilautakunta	Kari Hanhisuanto, Aki Pyykkö

1.2 Tilintarkastus ja tarkastuslautakunnan toiminta

Kemin kaupungin tarkastussääntö toimii ulkoisen valvonnan johtosääntönä. Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 29.1.2018 § 5 toimikaudelle 2018-2020 tilintarkastajayhteisöksi KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:n ja vastuullisena tilintarkastajana toimii JHT, KHT Tapio Raappana.

Tarkastuslautakunta antaa arviointikertomuksen vuodesta 2018. Kaupunginvaltuusto käsittelee sen kokouksessaan 10.6.2019. Esitettävä arviointi perustuu kaupunginhallituksen tilinpäätökseen, tarkastuslautakunnan käytössä olleeseen muuhun tietoaaineistoon sekä viranhaltijoiden kuulemiseen.

2. VUODEN 2017 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KESKEISTEN ASIOIDEN JÄLKISEURANTA

Arviointikertomus on käsitelty valtuuston kokouksessa 11.6.2018 § 74. Hallintokunnilta on pyydetty lausunnot ja kannanotot seuraavista asioista, jotka tuli saattaa tarkastuslautakunnan tietoon 30.9.2018 mennessä. Vuoden 2017 arviointikertomuksessa pyydettiin lausunnot ja kannanotot hallintokunnilta seuraavista asioista:

✓ Konserniyhtiöt – konserni- ja suunnittelujaosto - konserni- ja omistajaohjaus

Tarkastuslautakunta halusi selvityksen konsernijaoston jäsenten mahdollisesta jääviydestä ja valmistelun riippumattomuudesta, sillä monet konsernijaoston jäsenet ovat myös tytäryhtiöiden hallitusten jäseniä. Voiko tällöin konsernijaoston jäsenet antaa ja linjata omistajaohjausta itselleen?

Tarkastuslautakunta halusi selvityksen, miksi Sea Kemi Oy:n perustamisesta ja Vapaavarasto Oy:n lakkauttamisesta tehtyjä kaupunginvaltuuston päätöksiä ei ollut edellisen arviointikertomuksen laatimispäivään mennessä toimeenpantu.

Tarkastuslautakunnan mielestä omistajaohjausta tulisi terävöittää ja konserniohjauksen tulisi olla selkeää ja yhdenmukaista.

✓ Henkilöstömäärän nousu, sairauspoissaolot ja työtapaturmat, työsuojelu

Tarkastuslautakunta halusi selvityksen henkilötyövuosien ylittäviltä toimialoilta ja niihin johtaneista syistä. Tarkastuslautakunta halusi selvitystä sairauspoissaolojen seurannasta ja raportoinnista ja lisäksi työnantajan, työsuojelun ja työterveyshuollon toimenpiteistä, joilla sairauspoissaoloja vähennetään. Lisäksi tarkastuslautakunta halusi tietää, mitä toimenpiteitä työssäjaksamiseen ja työhyvinvoinnin lisäämiseksi on tehty.

✓ Työllisyysyksikkö

Tarkastuslautakunta halusi selvityksen siitä, miksi pitkäaikaistyöttömien määrä on pysynyt samalla tasolla, vaikka valtakunnallinen työttömyysaste alenee.

✓ Ohjelmistot, raportointi ja toimivat työvälineet

Tarkastuslautakunta halusi selvityksen siitä, onko kaupunki uudistamassa tietojärjestelmiä nykyaikaisemmaksi ja mikäli on, niin millä aikataululla. Lisäksi tarkastuslautakunta halusi selvityksen siitä, että tulisiko kaupungin luopua tilaaja-tuottaja-mallista sekä myös Maisemamallista ja hankkia käyttöönsä uusi järjestelmä, josta on saatavissa kaikki tiedot yhdestä järjestelmästä.

Tarkastuslautakunta kehottaa toimialoja suhtautumaan raportointiin vaaditulla vakavuudella, sillä tarkastuslautakunnalle toimitetussa toimintakertomuksessa ja tilinpäätöksessä puuttuvat tuottajien viestit tilaajalle mm. kulttuuritoimessa ja tietohallinnossa.

Kaupunginhallitus on käsitellyt vuoden 2017 arviointikertomukseen toimialoilta tulleet vastaukset kokouksessaan 1.10.2018 § 333. Kaupunginhallitus yhtyi lautakuntien antamiin vastauksiin vuoden 2016 tarkastuskertomuksen osalta ja totesi, että näiden lisäksi palvelualueiden tulee jatkossa kiinnittää huomiota esimiestyön kehittämiseen (mm. kehityskeskustelujen tärkeys ja tehtävien kuvien ajantasaisuus), yhteistoimintamenettelyn mukaiseen toimintaan, työhyvinvoinnin edistämiseen, sairauspoissaolojen seurantaan ja työssäjaksamisen tärkeyteen.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunnan mielestä vastaukset olivat riittäviä muiden paitsi konserniyhtiöiden, konserni- ja suunnittelujaoston sekä konserni- ja omistajaohjauksen osalta.

Tarkastuslautakunta tiedusteli kunnanhallituksen ja sen alaisen konserni- ja suunnittelujaoston jäsenten esteellisyyttä koskevaa kysymystä myös Kuntaliitosta ja kuuli kevään 2019 kokouksessa myös Konserni- ja suunnittelujaostoa. Tarkastuslautakunta pitää kuulemisessaan saatua vastausta riittävänä kts. s.17.

3. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

3.1 Kemin kaupungin tuloksen muodostuminen

Kemin kaupungin 2018 talousvuosi toteutui alkuperäistä talousarviota huonommin, johtuen mm. arvioitua pienemmistä verotuloista ja arvioitua suuremmista sosiaali- ja terveystoimen menoista. Tilikauden alijäämä vuonna 2018 oli 8,6 milj. euroa ja kaupungin vuosikate -3,95 milj. euroa.

Valtionosuudet toteutuivat lähes budjetoidusti, mutta verotuloissa kunnallisvero alittui 2,0 milj. eurolla ja yhteisövero 1,6 milj. eurolla. Kaupunkikonsernin konsernitilinpäätöksen tulos oli -6,0 milj. euroa, vuoden 2017 tuloksen ollessa 7 milj. euroa. Konsernilainat lisääntyivät noin 14,8 milj. eurolla, kokonaislainamäärän ollessa 135,3 milj. euroa (6436 euroa/asukas). Emokaupungin lainat lisääntyivät 10,4 milj. eurolla, jolloin kokonaislainamäärä on 96,0 milj. euroa (4567 eur/asukas). Emokaupungin taseessa on kumulatiivista alijäämää -2,7 milj. euroa, joka vaatii kuntalain mukaan tasapainottamissuunnitelman valmistelua.

Kaupungin investoinnit toteutuivat alle talousarvion, ollen bruttona 9,1 milj. euroa. Keskeisiä investointikohteita olivat mm. hulevesiverkoston osto 4,3 milj. euroa, yhdyskuntatekniikka 1,7 milj. euroa, rakennusten peruskorjaukset 0,5 milj. euroa, kaupungintalon korjaukset 0,6 milj. euroa, lukion korjaukset 0,3 milj. euroa sekä tietohallinnon konesali 0,2 milj. euroa.

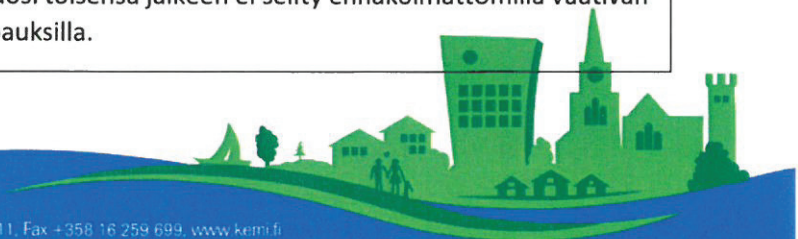
Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tilikauden tulokseksi tuli -8,6 milj. euroa ja toimintamenot ylittivät alkuperäisen talousarvion noin 5,3 milj. eurolla.

Taloudellisen tilanteen nopea kääntyminen huonompaan suuntaan on huolestuttavaa. Negatiivinen kehitys on saatava pysähtymään.

Ainoa alkuperäisen talousarvion ylittänyt toimiala on Sosiaali- ja terveystoimi, joka ylitti alkuperäisen talousarvion mukaiset toimintakulut noin 7,5 milj. eurolla. Vaikka yhteisyrityksen kanssa sovitut hinnantarkistukset olisi otettu huomioon, ylitys olisi siltikin reilut 5 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta suoritti vertailua aikaisempien vuosien tilinpäätösten kesken vuosilta 2015-2018. Tarkastelujaksolla Sosiaali- ja terveystoimen menot ovat ylittäneet alkuperäisen talousarvion 2 - 7,5 milj. eurolla vuosittain. Talousarviosuunnittelussa toimintakulut on toistuvasti arvioitu liian pieniksi. Talousarvion epäonnistuminen vuosi toisensa jälkeen ei selity ennakoimattomilla vaativan hoidon potilailla tai vastaavilla yksittäistapauksilla.

3.2. Kemin kaupunkistrategia

Vuoden 2018 talousarvio perustui vuonna 2013 hyväksyttyyn kaupunkistrategia 2025:en, joka muodostuu yhdestä strategiasta ja sitä toteuttavista hallintorajat ylittävistä ohjelmista sekä toimiala- ja tulosaluekohtaisista suunnitelmista. Vuonna 2018 valtuuston asettamat tavoitteet pystyttiin toteuttamaan noin 62 prosenttisesti.

Vuoden 2018 aikana valmisteltiin uusi kaupunkistrategia 2030. Kaupunkistrategia 2030 hyväksyttiin kaupunginvaltuuston kokouksessa 11.6.2018 § 76. Päämäärät ja tavoitteet ryhmiteltiin uudelleen kaupunkistrategia 2030 mukaiseksi. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida valtuuston päätösten toimeenpanoa ja asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Toimintakertomuksessa on mainittu strategisten päämäärien toteutumisesta osittain. Strategian toteuttamista arvioitaessa olisi tarpeen, että konkreettiset teot ja toteuttamistavat olisi selkeästi ilmaistuina.

Tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan strategian sisäistäminen henkilöstön keskuudessa on puutteellista. Kaupunkistrategia tulee avata ymmärrettävään muotoon.

3.3 Tarkastuslautakunnan arvioinnin työohjelma vuodelle 2018 (2019)

Tarkastuslautakunta laatii vuosittain työohjelman, jossa esitetään ne tehtäväalueet, jotka otetaan syvällisemmän arvioinnin kohteeksi. Työohjelmaa päivitetään vuoden kuluessa, mikäli esiin tulee asiakokonaisuuksia, joihin tarkastuslautakunta katsoo olevan aiheellista syventyä tarkemmin. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on suorittaa valtuuston hyväksymien tavoitteiden toteutumisen ja toimialojen arviointi. Havainnot esitetään vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa ja mahdollisissa muissa arvioinneissa.

Vuoden 2018 arviointityön painopistealueiksi on nostettu koulutus ja varhaiskasvatus. Tarkastuslautakunta on kokoontunut pääsääntöisesti kerran kuukaudessa ja kuullut jokaisessa kokouksessaan yhtä tai useampaa virka- tai luottamushenkilöä tai henkilöstön edustajaa.

<u>KOKOUSAIKA</u>	<u>ARVIOITAVAT ASIAT, AIHE</u>	<u>ARVIOINTIMENETELMÄT, HAASTATELTAVAT</u>
ke 29.8.2018 klo 14.00	Tilintarkastusyhteisön esittely, Arvioinnin työohjelma Sidonnaisuusilmoitukset	Tilintarkastaja
ke 19.9.2018 klo 14.00	Koulu ja varhaiskasvatus	koulutoimenjohtaja Anu-Liisa Kosonen, varhaiskasvatusjohtaja Kaisa Rauvala
ke 24.10.2018 klo.14.00	Koulun toiminnan esittely, koulutuslautakunta, kokousasiakirjojen seuranta	rehtori Pia Hulkkonen, koulutuslautakunnan pj Pertti Henttinen kokous Hepolan koululla
ke 14.11.2018 klo.14.00	Tilannekatsaus Pajarinrannan päiväkotihanke Sidonnaisuusilmoitukset Sivutoimi-ilmoitukset Työohjelma kevät 2019	Hankkeeseen osallistuvat osapuolet
ke 12.12.2018 klo.14.00	Talousarvio 2019 Tilintarkastajan raportti	kaupunginjohtaja Tero Nissinen, kehittämisjohtaja Allan Mikkola Tilintarkastaja Heidi Heikkinen

ke 16.1.2019 klo.14.00	Syrjäytymistä ehkäisevän toiminnan ja varhaisen puuttumisen järjestäminen	Vastaava kuraattori Leena Kultalahti/kuraattori Johanna Pesälä, systeemisestä lastensuojelusta Nina Matinlassi, vastaava sosiaalityöntekijä Katariina Hynynen-Pyykkö
pe 18.1.2019 klo.13.00	Tarkastuslautakunnan ylimääräinen kokous: Kemin Satama Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen	Toimitusjohtaja Jaakko Rantsi
ke 20.2.2019 klo.14.00	Henkilökunnan kuuleminen	Lastentarhanopettaja Teija Filpus & luokaopettaja Esa Seretin
12.3.2019 klo.14.00	Tarkastuslautakunnan ylimääräinen kokous: Konserni-ohjauksen toimivuus	Konserni- ja suunnittelujaosto: Jouko Pasoja, Piritä Hyötylä, Marko Leskio
ke 20.3.2019 klo.14.00	Lukion rehtorin kuuleminen	Pekka Mäkelä
ke 17.4.2019 klo.14.00	Tilinpäätöksen esittely ja tilintarkastajan raportti Arviointikertomuksen laadinta	Tero Nissinen Allan Mikkola tilintarkastaja Heidi Heikkinen
ke 8.5.2019 klo.14.00	Arviointikertomuksen laadinta, tarkastuslautakunnan itsearviointi	
varapäivä ke 15.5.2019 klo.14.00	Arviointikertomuksen laadinta	
varapäivä to 23.5.2019 klo.14.00	Arviointikertomuksen laadinta	

3.4. Tarkastuslautakunnan arvioinnin työohjelman mukaisten kuulemisten havainnot

Tarkastuslautakunnan arvioinnin kohteena vuonna 2018 (2019) ovat olleet koulutus ja varhaiskasvatus. Lisäksi lautakunta on kuullut viranhaltijoita oman toimialan alaisista toiminnoista. Arviointia suoritettiin arviointilomakkeella, joka lähetettiin kuultaville täytettäväksi noin kahta viikkoa ennen kuulemista. Lomakkeen tarkoituksena on antaa perustietoja vastualueen toiminnasta, toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista, suunnittelu- ja seurantajärjestelmästä ja johtamisesta sekä erikseen mainittuihin asiakokonaisuuksiin liittyvistä menettelytavoista.

Kyselyllä selvitetään perustietojen lisäksi vastuuhenkilön/henkilöstön oma arvio siitä, miten tehtäväalueen toimintaa on ohjeistettu, miten toiminta on käytännössä toteutettu ja kehitetty sekä millaisia vaikutuksia toiminnalla arvioidaan olleen. Taloutta koskevat tiedot koostuvat toimialan/vastualueen käyttämistä mittareista ja Tilastokeskuksen keräämistä kunnan taloustilaston osiosta ja muista vertailutilastoista. Tarkoituksena ei ole referoida sääntöjä ja ohjeita, vaan viitata niihin tarvittavilta osin ja kuvata tehtäväalueen omat käytännöt sekä tuoda esiin toimialan onnistumiset ja haasteet toiminnan näkökulmasta.

3.4.1 Koulu ja varhaiskasvatus: Anu-Liisa Kosonen ja Kaisa Rauvala (19.9.2018)

✓ Onnistumiset:

- sähköinen tiedonhallintajärjestelmä
- talouden hallinta ja ennakointi, suunnitelmallisuus
- muutoksessa mukana pysyminen, nopea reagointi
- selkeä sijaistamiskäytäntö
- jaettu vastuu esimerkiksi somepäivityksissä

✓ Haasteet:

- Unohtaako strategia tavoitteissa ja toimenpiteissä ydintoiminnoista kasvatuksen ja opetuksen, lukuunottamatta toisen ja korkea-asteen koulutusta?
- Tilakysymykset: Pajarinrannan päiväkodin rakentamisen viivästyminen, koulu- ja päiväkotiverkkotyön keskeneräisyys
- Rekrytointi asiantuntijatehtäviin haastavaa esim. lastentarhanopettajat, varhaiskasvatuksen erityisopettajat, psykologit ja tietyt opettajaryhmät
- Asukkaiden omaehtoisen toiminnan ja itsestä vastuun ottamisen tukeminen, perheet tarvitsevat tukea oppiakseen toimimaan perheenä (ravinto, uni, hygienia jne.).
- Päällekkäinen työ

- Talousosaamisen vahvistaminen, tehtävien keskittäminen asiantuntijuuden lisäämiseksi. Nyt pirstaloitunut, hajallaan
- Sivistyspalveluissa talousasiat tulisi keskittää yhdelle henkilölle, nyt osa-aikaisia muun työn ohessa toimivia on liian paljon.
- Sähköiset järjestelmät ja niiden yhteensopivuus: henkilöstöhallinnon ja taloushallinnon ja asiakirjahallinnon ohjelmat ovat kankeita käyttää, aikaa vieviä, yhteensopimattomia ja vaativat paljon manuaalista työtä.
- Tilaaja -tuottaja -malli: jos käytössä, noudatetaan – ei sallita välimuotoja käytössä. Nykytila työllistää ja hämmennyttää ajoittain.
- Esimies-/alaistyöskentely sekä työyhteisötaidot: Sitoutuminen sopimuksiin, normeihin ja kaupungin antamiin ohjeisiin vaihtelevaa. Saatetaan soveltaa vanhoja ohjeita ja normeja (esim. vanhat johtosäännöt, kulunvalvonta/työajan seuranta, TES, laskutusohjeet).
- Ohjeet ja normit intrassa, intran rakenne tältä osin vaatii hiontaa ja selkiyttämistä.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta esittää huolensa 2.asteen opiskeluiden keskeyttäneiden määrästä, on syytä olla huolissaan nuorten syrjäytymisvaarasta.

Matalan kynnyksen palveluiden saatavuus pitää olla kattavaa ja tiedottaminen siitä riittävää.

Johdon ja henkilöstön näkemykset sijaiskäytännöistä poikkeavat toisistaan.

3.4.2 Koulun toiminnan esittely ja koulutuslautakunnan puheenjohtajan kuuleminen: Hepolan koulun rehtori Pia Hulkkonen ja Pertti Henttinen (24.10.2018)

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Hepolan koulun tilankäyttöongelmat; käytävät on otettu opetuskäyttöön ja jakotiloista on puute. Katto on erittäin huonossa kunnossa ja talossa ilmanvaihto-ongelmia.

Erityisen tuen tarvitsevien oppilaiden määrä Hepolassa suuri; noin 30 % koulun oppilaista on tuen piirissä. On tärkeää, että huomioidaan oikeanlainen tuki oikeaan aikaan.

Koulutuslautakunnan puheenjohtaja Pertti Henttisen mukaan Kemissä on suurimmat oppilaskohtaiset kustannukset verrattuna Tornioon ja Keminmaahan. Luokkakoot ovat Kemissä kuitenkin suurimmat, joten mistä kustannukset johtuvat?

Huolestuttavaa on, että kouluruokailun jättää tutkimusten mukaan noin 40 % oppilaista hyödyntämättä.

3.4.3 Talousarvio ja tilintarkastajan raportti: Tero Nissinen, Allan Mikkola ja Heidi Heikkinen (12.12.2018)

✓ Onnistumiset:

- Tehtävien uudelleen järjestelyjä ja työnjakoa (esim. talouspalvelut eläköitymisen avulla)
- Työllisyyden seuranta: Alueellisessa työllisyyskokeilussa vastattu pitkäaikaistyöttömien palveluista ja työllistämisestä. Pitkäaikaistyöttömyys vähentynyt Kemissä 36 % vuoden aikana.
- Asiakastyö
- Verkostotyö
- Talousseuranta: Maisema-malli

✓ Haasteet:

- Henkilöstöseuranta (vanhentunut ohjelma, uusitaan v. 2019).
- Työllisyyspalveluiden asiakkaiden työ- ja toimintakyky

- Matkailuklusterin kehittämiseen varatut resurssit
- Elinkeinoitoimen hajanaisuus

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Työttömyysaste 14 %, lähialueilla 9 %. Työllisyysyksikön tekemä työ pitkäaikaistyöttömien kanssa on tuottanut positiivista tulosta.

Kaupungissa on toiminut ja on käynnissä tälläkin hetkellä useita eri hankkeita ja tutkimuksia. Onko tehdyistä kyselyistä/tutkimuksista ja hankkeista yms. tehty yhteenvetoja ja kuinka paljon toiminnoista/käytännöistä otetaan projektin päätyttyä pysyvään käyttöön?

Tarkastuslautakunta pitää kaupungin taloudellista tilannetta erittäin haastavana ja huolestuttavana.

3.4.4 Syrjäytymistä ehkäisevän toiminnan ja varhaisen puuttumisen järjestäminen: Arto Alajärvi, Nina Matinlassi, Johanna Pesälä ja Petra Hyvärinen (16.1.2019)

✓ Onnistumiset:

- Sosiaalityössä on tehty organisaatiomuutos työskentelyn mahdollistamiseksi. Perhesosiaalityötä ja perhetyötä on vahvistettu.
- Organisaatiomuutoksen kautta on päästy tarkoituksenmukaisemmin keskittämään työtä.

✓ Haasteet:

- Perhekeskustoimintamallin kehittäminen on pysähdyksissä.
- Kodin ulkopuolisten sijoitusten kustannukset ovat ylittyneet eivätkä ole toteutuneet tilauksen mukaisina.
- Oppilashuollon koulupsykologin palveluiden riittävyys on haaste, kun on vain yksi koulupsykologi koko perusopetuksen käyttöön ja toisella asteella koulupsykologia ei ole käytössä lainkaan.
- Yhteisvastuullinen suhtautuminen verkostoituneessa työssä
- Asioiden lokeroituminen

- Tiedonkulkuun liittyvät ongelmat (yhteistyötä koulujen ja sosiaalitoimen välillä tulisi tiivistää)
- Aikuisten palveluiden yhteensovittaminen lasten tukipalveluiden kanssa
- Peruspalvelut ovat osin riittämättömiä, esim. kotipalvelujen ja muiden matalan kynnyksen tukimuotojen saatavuutta tulisi parantaa.
- Psykiatrian tarpeeseen vastaaminen ei ole riittävää
- Suoraan lastensuojelun asiakkuuteen tai jopa sijoitukseen tulevat asiakkuudet tulevat usein ilman aiempaa tukityötä

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Tarkastuslautakunta on huolissaan perheiden tilasta Kemissä. Yhä enenevässä määrin perheissä on ongelmia, niin lapsilla kuin aikuisillakin. Kuulemisen hetkellä Kemin kouluissa toimi ainoastaan 1 koulupsykologi ja 2 kuraattoria. Yhteistyö kuraattorien ja sosiaalipuolen välillä aktiivista peruskoulutasolla, mutta yhteistyö vähenee siirryttäessä 2. asteelle.

Koulujen ja kodin välistä yhteistyötä on vahvistettava ja saada tieto kulkemaan, sekä lisätä herkkyyttä avuntarjoamiseen.

Tietosuoja asettaa haasteita tiedonkululle.

Koulunuorisotyölle on selkeä tarve.

Perhetyön talouslukuista voidaan huomata, että mm. ostetun laitoshoidon ja ammatillisiin perhekoteihin sijoitettujen osalta toimintakulut ovat lisääntyneet lähes 0,5 milj. euroa alkuperäiseen talousarvioon nähden. Arvioitu sijoitusmäärä oli 10, toteuma oli kuitenkin 43 sijoitusta.

3.4.5 Kemin Satama Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen: Jaakko Rantsi (18.1.2019)

Tarkastuslautakunta kuuli Jaakko Rantsia liittyen konserniohjaukseen, konserniohjeeseen sekä sataman tilannekatsaukseen liittyen.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Kaupungin omistajaohjausta tulee selkeyttää ja terävöittää.

3.4.6 Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön kuuleminen: Teija Filpus ja Esa Seretin (20.2.2019)

✓ Onnistumiset:

- Koulupuolella perustoiminnot sujuvat hyvin.

✓ Haasteet koulutoimessa:

- Opettajien perehdytyskoulutuksen järjestäminen
- Kolmiportaisen tuen (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki) oppilaiden saama erityisopetuksen määrä. Erityisopettajia ei ole tarpeeksi verrattuna tuen tarpeen lisääntyneeseen määrään.
- Ajanmukaisten ja terveiden opetustilojen riittävyys
- Haasteellisten oppilaiden erityisryhmien paikkojen riittämättömyys
- Kouluverkon tulevaisuuden tilanne aiheuttaa epävarmuutta opettajakunnassa
- Oppilaat ovat saaneet jo useamman vuoden opetusta opetushallituksen määräämän minimituntimäärän
- Opettajat kokevat, että palkkatasa-arvo ei toteudu. He ovat vähiten taulukkopalkkojen alarajan yläpuolella oleva ryhmä. Järjestelyrässä ei haluta huomioida asiaa.

✓ Haasteet varhaiskasvatuspuolella:

- Varhaiskasvatusyksiköiden epäterveelliset tilat ovat ongelma. Tämä luo painetta terveisiin taloihin, joissa ryhmät muodostuvat suuriksi. Tammikuussa 2019 avattu Karjalahden päiväkotitoiminta helpotti jossain määrin tilannetta, mutta voi olla, että sekin täyttyy pian.
- Lain sallimissa rajoissa lapsimäärät päiväkodeissa ylittyvät tilapäisesti
- Hoitoaikaperusteisuus ja lasten läsnäolojärjestelmä

- Lastentarhanopettajien työaikaa koskevaan erityismääräykseen muutoksia (suunnittelu-aika pois hoitotyöstä)
- Työssä tapahtuvat jatkuvat muutokset ja sijaisjärjestelmän ongelmat eivät edesauta työssä jaksamista.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Johdon ja henkilöstön näkemykset sijaiskäytäntöjen toimivuudesta poikkeavat toisistaan. On oletettavasti tarvetta kehittää?

Opetusmateriaalien tulee olla ajanmukaiset kaikissa oppilaitoksissa.

Tuentarvetta lisääntyvissä määrin.

3.4.7 Konserni- ja suunnittelujaoston jäsenten kuuleminen (14.3.2019)

Kuntaliiton 3.12.2018 antaman vastauksen ja Kemin Satama Oy:n toimitusjohtajan kuulemisen jälkeen Tarkastuslautakunta päätti kuulla Konserni- ja suunnittelujaoston jäseniä kaupungin konsernijohtamisesta.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Konserniyhtiöiden hallitusten jäsenten kuuleminen myös kaupunginhallitukseen ja konserni- ja suunnittelujaostoon on joissakin tapauksissa koettu ongelmalliseksi konserniohjauksen kannalta myös kaupunginhallituksen ja jaoston keskuudessa.

Konserniohjauksen toteuttamisen kannalta haasteita on aiheuttanut joidenkin konserniyhtiöiden "piiloutuminen" osakeyhtiölain taakse, silloinkin kun ristiriitaa lain ja konserniohjeen välillä ei ole ollut.

3.4.8 Lukion rehtorin kuuleminen: Pekka Mäkelä (20.3.2019)

✓ Onnistumiset:

- Opetustoiminta pystytettiin hyvän suunnittelun avulla järjestämään ennakoitua edullisemmin, ylijäämää kertyi 111.000 euroa.
- Lukion henkilöstö on ollut hyvin pysyvää. Hyvin moni opettaja eläköityi lähivuosina, joten lähivuosina rekrytointien onnistuminen on tärkeää.
- Sisäinen tiedottaminen
- Ryhmänohjaus: ennen toiminut yksi ryhmänohjaaja/oppilasryhmä, nyt kaksi ryhmänohjaajaa
- Pyritään puuttumaan mahdollisimman varhain erilaisiin (oppimis) ongelmiin.
- Työyhteisössä halutaan aidosti tehdä työ mahdollisimman hyvin; saada opiskelijat oppimaan. Sitä, miten se olisi paras tehdä, pohditaan jatkuvasti.
- Hyvä yhteishenki

✓ Haasteet:

- Hyvinvoivat opiskelijat mahdollistavat hyvät oppimistulokset ja vaikuttaa näin ollen koko toiminnan vaikuttavuuteen. Tämä vaatii lisäpanostusta opiskelijahuoltoon. Esim. erityisopettajaresurssi tulee velvoitteeksi uuden lukiolain myötä.
- Huolestuttavaa on, että keskimäärin vain noin 60% opiskelijoista syö kouluaterian
 - > Kemissä ruokailukulut huomattavasti alemmat kuin vertailukunnissa (Tornio ja Äänekoski)
- Lukion ruokala Melissan toiminta epävarmaa ensi syksystä lähtien.
- Kiinteistökulut suuremmat kuin vertailukunnissa.
- ICT ylläpitokustannukset ovat suuret saatuun palveluun nähden.
- Opetustarjonta on pyritty järjestämään niin, ettei liian pieniä ryhmiä muodostuisi. Tässä suhteessa lyhyet kielet ovat ongelma. Niissä ryhmäkoko laskee usein alle kymmeneen opiskelijaan. Kuitenkin kirjoitusmahdollisuus on turvattava ja opetusta näin ollen on järjestettävä.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Positiivista oli huomata lukion taloudellinen tilanne; kuluja on pystytty karsimaan ja säästöjä tullut.

Erityisen tuen tarvetta myös lukio-opiskelijoilla ja erityisopettajaresurssia tarvitaan.

Lukiolla toimii koulukuraattori vain osa-aikaisesti.

Tarkastuslautakunta on huolissaan ruokailijoiden vähäisestä määrästä sekä siitä, missä lukiolaiset syövät ensi syksystä lähtien.

3.4.9 Tilinpäätöksen esittely ja tilintarkastajanraportti: Tero Nissinen, Allan Mikkola ja Heidi Heikkinen (17.4.2019)

Kuultiin kaupunginjohtajaa, tilintarkastajaa sekä talousosaston henkilöstöä Kemin kaupungin tilinpäätökseen liittyen.

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Työttömyysaste on pienentynyt edellisvuodesta.

Kaupungin talous on vahvasti alijäämäinen, vuosikate negatiivinen.

Omavaraisuus on huono: jos tunnusluku on alle 50 %; Kemin omavaraisuusaste 35,7 %.

Lähivuosina on tulossa useita isoja investointeja, joten taloustilanne ei ole helpottumassa.

4. KESKEISIMMÄT HAVAINNOT

Tarkastuslautakunta pyytää toimialoilta selvitykset, lausunnot ja kannanotot seuraavista asioista:

✓ Talousarviosuunnittelu

Sosiaali- ja terveystoimen toimintakulut ovat olleet vuosittain alkuperäistä talousarviota suuremmat. Toimintakulut ovat ylittyneet vuonna 2015 noin 4 milj. euroa, vuonna 2016 2 milj. euroa, vuonna 2017 2 milj. euroa ja vuonna 2018 7,5 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta haluaa selvityksen, miksi Sosiaali- ja terveystoimen toimintakulut arvioidaan toistuvasti liian pieniksi ja miten talousarvion tarkkuutta tullaan parantamaan tämän toimialan osalta?

✓ Varhainen puuttuminen

Tarkastuslautakunta haluaa tietää mitä varhaisen puuttumisen malleja Kemissä on käytössä; ovatko ne toimineet ja miten niitä voidaan parantaa?

Käytetäänkö Kemissä lapsiperheiden tukeen riittävästi resursseja esim. kotipalvelua ilman lastensuojelun asiakkuutta?

Perhekeskustoimintamallin kehittäminen on pysähdyksissä. Mitä on jo tehty ja onko kehitystyö jatkumassa?

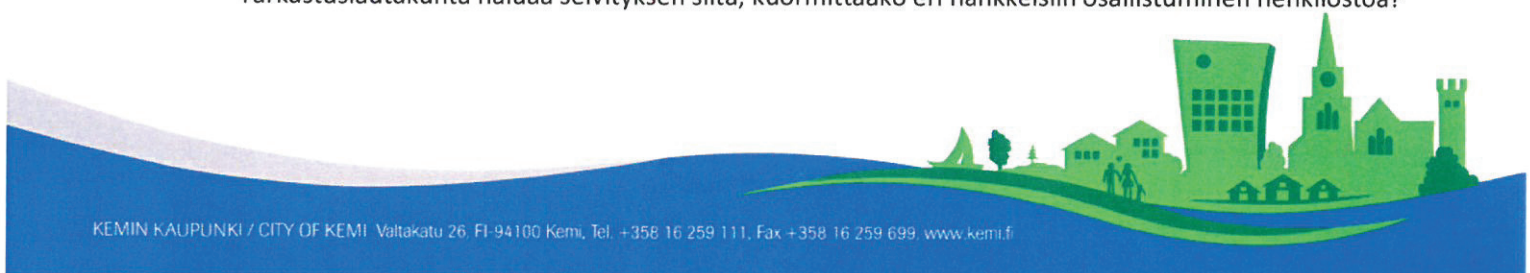
Miten Kemissä on huolehdittu sujuvista siirtymistä koulutusasteen sisällä sekä koulutusasteelta toiselle (varhaiskasvatuksesta kouluun, alaluokilta yläluokille ja yläkoulusta 2. asteelle)?

Toteutetaanko Kemissä koulunuorisotyötä?

✓ Varhaiskasvatuksen tehtäväkuvat ja hankkeet

Tarkastuslautakunta haluaa tietää, tekeekö henkilöstö merkittävästi muita kuin oman työnkuvansa ja koulutuksensa mukaisia työtehtäviä?

Tarkastuslautakunta haluaa selvityksen siitä, kuormittaako eri hankkeisiin osallistuminen henkilöstöä?

✓ Itätuulen kiinteistöjen kirjaaminen reaaliarvoon

Tarkastuslautakunta on huolissaan Kiinteistö Oy Itätuulen tyhjillään olevien kiinteistöjen yliarvostuksesta. Itätuulen asuntojen käyttöaste on 55, 14 % ja siitä huolimatta yhtiön omistuksessa olevien kiinteistöjen tasearvo on 19.880.491,54 euroa, vaikka tyhjien ja purkukuntoisten kiinteistöjen todellinen arvo on negatiivinen.

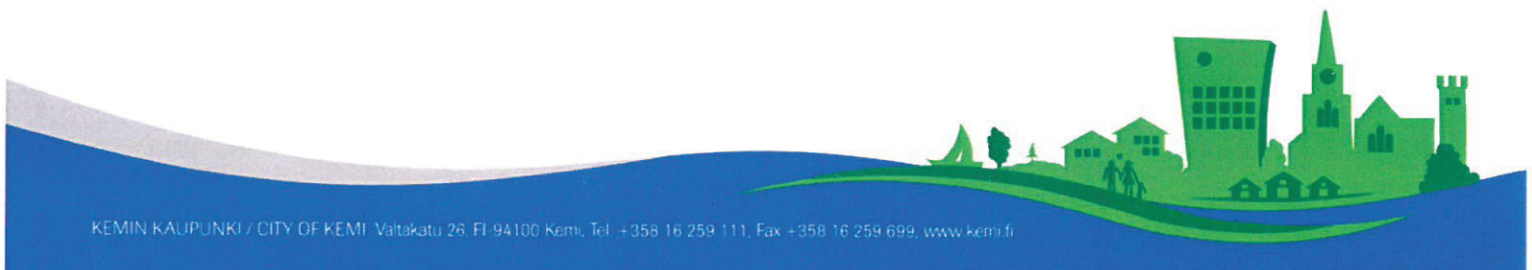
Mitä toimenpiteitä yhtiön yliarvostettujen tyhjien kiinteistöjen alaskirjaus vaatii ja millä aikataululla kaupunginhallitus aikoo ryhtyä toimenpiteisiin asian hoitamiseksi?

5. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2018 Kemin kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa julkituoduista havainnoista vastaukset tulosalueilta niin, että ne voidaan käsitellä kaupunginhallituksessa 30.9.2019 mennessä. Kaupunginhallituksen odotetaan ottavan kantaa kattavasti koko arviointikertomuksen sisältöön tulosalueiden kannanottojen lisäksi. Kaupunginhallituksen käsittelyn jälkeen vastaukset tulee toimittaa tiedoksi kaupunginvaltuustolle ja tarkastuslautakunnalle, joka tarpeen mukaan voi vielä pyytää tarkennusta kannanottoihin.

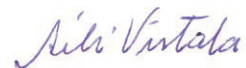
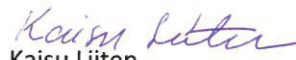
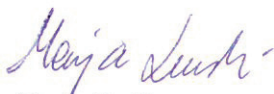
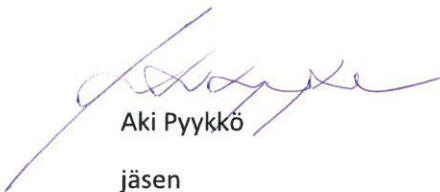
Tarkastuslautakunta edellyttää tulosalueilta pyydettäviltä vastauksilta korkeaa tasoa sekä sitä, että aikomisten ja pyrkimisten sijaan vastauksista tulee selvitä konkreettiset toimet, joihin on alettu tai aiotaan alkaa. Viime vuoden vastauksiin ollaan osittain tyytymättömiä. Vastaukset tulee laatia sivulla 17 olevien keskeisimpien havaintojen osalta.

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin johtoa ja koko henkilökuntaa sekä tarkastuslautakunnassa vierailleita asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä.

6. ALLEKIRJOITUKSET

Kemissä 21. toukokuuta 2019

Jaana Kotkansalo
PuheenjohtajaAili Virtala
VarapuheenjohtajaKari Hanhisuanto
jäsenVeikko Kumpumäki
jäsenMatti Viitanen
jäsenKaisu Liiten
jäsenMerja Liuski
jäsenJuha Puro
jäsenAki Pyykkö
jäsenMikko Anttila
jäsen